

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА НА ОСНОВІ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В.Л. Гераймович, асистент кафедри фінансів і кредиту

Проаналізовано особливості забезпечення розвитку сільсько-господарського виробництва на основі активізації інвестиційної діяльності. Визначено основні джерела надходження інвестиційних ресурсів.

Інвестиції, інвестування, сільськогосподарське виробництво, аграрний сектор, економіка, агропромисловий комплекс(АПК).

Інвестування є однією з узагальнюючих характеристик соціально-економічної ситуації в країні. Залучення інвестиційних ресурсів в аграрну економіку країни шляхом створення сприятливого інвестиційного клімату, включаючи питання законодавчого забезпечення гарантій збереження капіталу та оподаткування, мають вагоме практичне значення. Необхідність активізації інвестиційного процесу робить пріоритетною проблему управління рухом капіталів не тільки на загальнодержавному, але і на регіональному та галузевому рівнях, оскільки залучення інвестицій вирішує питання підвищення ефективності розвитку сільськогосподарського виробництва, зменшення безробіття у сільській місцевості та зростання добробуту.

Актуальність пошуку інструментів стимулювання надходження інвестиційних ресурсів у агропромисловий комплекс збільшується за необхідності усунення впливу фінансової кризи, збереження існуючих темпів зростання і не допущення ще більшого зниження життєвого рівня населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нині проблема інвестицій багатогранна й актуальна. Питанням інвестування присвячено наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема: В. В. Бочарова, І. А. Бланка, О. В. Гаврилюка, М. С. Герасимчука, А. І. Даниленка, Ю. В. Макогона, О. В. Мертенса, А. А. Пересади, В. П. Савчука, В. М. Хобти, А. С. Філіпенка та ін.

Розвитку організаційно-економічного механізму активізації інвестиційних процесів в аграрному секторі економіки, підвищенню інвестиційної привабливості галузей і підприємств та їх державної підтримки надають у своїх дослідженнях першочергове значення К. С. Берестовий, О. Г. Боброва, О. А. Бондаренко, О. П. Бондарчук, К. Б. Волощук, А. П. Гайдучкий, Ю. В. Герасименко, С. О. Гуткевич, О. М. Дуфенюк, М. І. Кісіль, М. Ю. Коденська,

Г. П. Лайко, Ю. О. Лупенко, О. М. Могильний, П. Т. Саблук, Г. В. Сеніна, О. В. Скидан, А. В. Чупіс, В. С. Шебанін та ін.

Мета дослідження – висвітлення особливості забезпечення розвитку сільськогосподарського виробництва на основі активізації інвестиційної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Гостро актуальною залишається потреба підвищення ефективності організаційно-економічного механізму регулювання інвестиційної діяльності, мобілізації внутрішніх можливостей і створення сприятливих умов для залучення інвестицій. Сприяння збільшенню інвестицій в українську економіку - це передусім забезпечення сталого економічного зростання. Досвід економічно розвинених країн переконливо свідчить, що в сучасних умовах позитивні економічні параметри вирішальним чином залежать від масштабів та якісного рівня інвестиційної діяльності і структурно-технологічних змін. Можна стверджувати, що саме рівень розвитку і динамізм інвестиційних процесів формують у сучасних умовах стратегічну основу сталого економічного зростання. [6].

Аграрний сектор є одним із найвагоміших секторів народного господарства України. Різкий спад інвестиційної діяльності в сільському господарстві останніми роками призвів до послаблення матеріально-виробничої бази суб'єктів господарювання, зменшення його прибутковості і рентабельності, низького рівня концентрації і спеціалізації виробництва, слабого розвитку інфраструктури аграрного ринку. Пошук шляхів виходу з цієї кризової ситуації, що склалася в аграрному секторі України, неможливий без залучення додаткових інвестицій [2].

В системі фінансово-економічного механізму розподільчих відносин функціонуючого аграрного підприємства виокремлюються два джерела власних (внутрішніх) інвестиційних ресурсів, відмінних за цільовим використанням: одне з них на відшкодування використаного у виробничому процесі оборотного капіталу та зносу (амортизації) основних виробничих засобів, а друге – на придбання додаткових засобів виробництва понад ту масу, яка була на початок виробничого циклу, тобто на примноження капіталу. Нерівномірність формування власних інвестиційних ресурсів для фактичних потреб та їх недостатність зумовлюють необхідність використання коштів зовнішніх джерел.

До зовнішніх джерел інвестування належать такі кошти: безповоротні субсидії (державна фінансова підтримка, бюджетні дотації за галузевими програмами, податкові інвестиційні пільги тощо); залучені кошти (банківські та комерційні кредити підприємств, фонди венчурного капіталу, активи корпоративних та пайових інвестиційних фондів, активи фондів соціального призначення (Пенсійного фонду, Фонду соціального страхування, Державного фонду зайнятості), спеціальних інвестиційних та інноваційних фондів, ресурси страхових компаній тощо); прямі іноземні інвестиції.

Більшість із зазначених можливих зовнішніх джерел інвестиційних ресурсів для сільськогосподарських підприємств є просто гіпотетичними.

Реальність же, як уже зазначалося, визначається масою власного капіталу та рівнем ефективності функціонування сукупного капіталу, який у сільському господарстві в порівнянні з іншими галузями та об'єктами інвестування є мало інвестиційно-привабливим. Відтак, за даними Держкомстату України на початок 2012 року капітальні інвестиції у сільське господарство становили 18183 млн грн у фактичних цінах, що на 48,7 % більше, ніж за аналогічний період попереднього року. Причому 70 % загального обсягу інвестування в основний капітал здійснено за рахунок власних коштів сільськогосподарських товаровиробників (див. таблицю). Проте за 2012 р. обсяги інвестицій у сільське господарство скоротилися до 14558 млн грн., але за останні чотири роки простежується відносно стійка позитивна динаміка зростання обсягів інвестування в аграрний сектор економіки України. Частка капітальних інвестицій у сільське господарство складає 5,5 % від загального обсягу капітальних інвестицій в економіку країни.

**Обсяги інвестицій в основний капітал сільського господарства
України та основні джерела їх фінансування (2008-2012 рр., млн грн)***

Показник	Рік					2012 р. до 2008 р. , %
	2008	2009	2010	2011	2012	
Інвестиції у сільське господарство, всього	16700	10436	12106	18183	14558	87,2
У т. ч. зарахунок:						
власних коштів						
сільськогосподарських	8200	6100	8000	12600	10136	123,6
товаровиробників						
залучених та інших джерел	8500	3200	4100	5400	9742	114,6

*Розраховано за даними Державного комітету статистики України.

Результатом процесів інвестування в основний капітал аграрних підприємств України є динаміка введення в експлуатацію об'єктів основних виробничих фондів сільськогосподарського призначення та потужностей переробної галузі АПК. Протягом 2000–2012 р.р. введено в дію тваринницьких приміщень для великої рогатої худоби на 23,3 тис. скотомісць, що майже у 4 рази перевищує рівень 2000 р., для свиней – 15,1 тис. (порівняно із 5,3 тис., введеними у 2000 р.)[2].

Якщо кілька років тому головною перешкодою на шляху компаній до залучення інвестицій була відсутність фінансової звітності, перевіреної згідно з міжнародними стандартами, то нині проблема вже не стоїть так гостро. На цей час 78% підприємств впровадили МСФЗ і щорічно проводять аудит звітності. Водночас на першому місці опинилися інші проблеми, які перешкоджають залученню капіталу. Серед них – відсутність у підприємств агросектора досвіду у подібних операціях, розбіжності в оцінці вартості компанії потенційними інвесторами і теперішніми власниками.

Залучення як вітчизняних, так й іноземних інвестицій залишається нині актуальним у розв'язанні першочергових завдань зростання економіки АПК і є важливою складовою його входження до світових господарських зв'язків [8]. Таким чином, основними перешкодами в залученні інвестицій в агропромисловий комплекс України є:

- високі ризики, пов'язані із специфікою сільського господарства; низька інвестиційна привабливість галузі та підприємств, нерозвинена інфраструктура;

- високий рівень кредитних ставок комерційних банків; неусталена політика державного втручання та регулювання, яка не додає впевненості потенційним інвесторам.

Окреслення основних проблем інвестування АПК України дає підстави для пошуку вирішення цих проблем. Для широкомасштабного залучення іноземних інвестицій найважливіше значення мають макроекономічні важелі впливу держави на реалізацію інвестиційної привабливості економіки країни,

щопокликати компенсувати недоліки загальної економічної кон'юнктури і підсилити інвестиційну привабливість аграрної галузі. Ефективна національна політика в сфері залучення іноземних інвестицій повинна включати низку стимулюючих важелів, зокрема для сільського господарства – державну (в тому числі бюджетну) підтримку.

Одним із напрямів кардинального збільшення іноземних інвестицій мають бути суттєві зміни технологічної структури, враховуючи специфіку сільськогосподарського виробництва.

Розвиток сільськогосподарського виробництва на основі активізації інвестиційної діяльності має значні відмінності від інших галузей народного господарського комплексу. В сільському ж господарстві передує найважливіший і специфічний для галузі напрям, пов'язаний з тим, що головним основним засобом виробництва тут є земля, біологічні засоби виробництва та некерований (стохастичний) чинник – природно-кліматичні умови. Земельний ресурс не може збільшуватися довільно, це зумовлює специфічні особливості цільового спрямування інтенсифікації сільськогосподарського виробництва та змістовності інвестування. Земля є лише просторовою базою виробництва, яка не пов'язана з процесом інтенсифікації в підприємствах неаграрного бізнесу. Інтенсифікація є процесом повністю керованим, змістовність якого полягає в інвестуванні досконалості і нарощенні техніко-технологічного потенціалу, що фіксується динамікою активу балансу.

Процес інтенсифікації в сільському ж господарстві, насамперед, зводиться до поліпшення якості землі, як головного засобу виробництва природного походження. За цільовим визначенням інвестиційні вкладення тут системні, розмірність їх на збільшення виробничого потенціалу не фіксуються приростом активу балансу. Земля є не тільки неодмінною умовою життєдіяльності людей, а незамінним фактором сільськогосподарського виробництва для їх продовольчого забезпечення.

Вид земельної власності перетворюється із абсолютного права на право обмежене, регламентоване.

Напрями інвестиційної діяльності аграрних підприємств в цілому які в інших галузях за змістом є техніко-технологічними та мають специфічну відмінність, що полягає в тому, що інвестиції на розвиток технологій в сільському господарстві, крім загальноприйнятого змісту спрямовуються також на зменшення залежності від коливань природно-кліматичних умов, тобто дії стохастичних чинників. У сільському господарстві лише одна частина знарядь праці представлена технічними засобами виробництва; друга ж (визначальна) – живими організмами (рослинами і тваринами). Вдосконалення їх не може відбуватися шляхом конструювання та поточного випуску, а здійснюється зміною їх біологічної природи, застосуванням методів генетики і селекції (виведення високопродуктивних сортів агрокультур та порід тварин, або гібридів), що важко регульовано і потребує багато часу. Акліматизація ж зарубіжних високопродуктивних сортів рослин і порід тварин з метою адаптації їх до умов підприємств також потребує багато часу, до того ж часто неможлива.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Усталений розвиток аграрного виробництва на основі інвестиційної моделі, як уже зазначалось, потребує докорінного оновлення технічних засобів виробництва всієї галузі, тобто завдання, що далеко виходить за межі конкретного суб'єкта господарювання. Зважаючи на істотні втрати виробничих потужностей, що відбулися в попередньому періоді економічної депресії, це завдання зводиться до здійснення масштабних заходів поповнення втрачених та зношених засобів виробництва галузі, в поєднанні з їх модернізацією та оптимізацією структури складу за критерієм рівня продуктивності і відповідності до сучасних прогресивних технологій виробництва.

Список літератури

1. Балабанов И. Т. Финансовый менеджмент / И. Т. Балабанов. – М.: Финансы и статистика, 1994. – 224 с.
2. Войчак А.В. Маркетинговый менеджмент: підруч. / А.В. Войчак. – К.: КНЕУ, 2008. – 268 с.
3. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 р. // Відомості Верховної Ради України, 1996. – № 93/96. – ст. 647
4. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. // Відомості Верховної Ради України, 1991. – № 47. – ст. 647
5. Захарін С. В. Інвестиційне забезпечення відтворення основних фондів / С. В. Захарін // Економіка України. – 2007. – № 5. – С. 43 – 51
6. Крупка Я.Д., Литвин Б.М., Інвестиційний бізнес-план / Я.Д. Крупка, Б.М. Литвин. – К.: ІЗМН МОУ, 2010. – 301 с.
7. Статистичний щорічник України за 2012 рік. / [за ред. О.Г. Осауленка]. – К.: Державна служба статистики України, 2012. – 250 с.
8. Степаненко В. А. Механизм регулирования рынка США / А. В. Степаненко. – К.: УкрИНТЕИ, 2008. – 56 с.

Проанализированы особенности развития сельскохозяйственного производства на базе активизации инвестиционной деятельности. Определены основные источники инвестиционных ресурсов.

Инвестиции, инвестирование, сельскохозяйственное производство, аграрный сектор, экономика, агропромышленный комплекс (АПК).

The article analyses the characteristics of agricultural production on the basis of increased investment activity. Identifies the main sources of investment resources.

Investment, agricultural production, agricultural sector, economy, agroindustrial complex (AIC).

УДК. 657

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ЗАЛУЧЕННЯ КАПІТАЛУ – ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

В.М. Краєвський, кандидат економічних наук

Розкрито значення обліково-аналітичного забезпечення управління як одного з базових критеріїв, на основі якого формуються прийняття рішення, щодо майбутніх інвестицій з боку інвестора. У цьому контексті досліджено проблемні питання, які виникають в обліку та заважають аграрним компаніям реалізовувати перспективні напрями залучення капіталу.

Бухгалтерський облік, інвестування, фінансова звітність, фінансові інструменти.

Інвестування аграрної сфери, як й інвестиційні процеси в інших галузях, є явищем багатограним та складним. Воно являє собою сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації ними інвестицій. Потужні іноземні інвестори досить прискіпливо відбирають об'єкти для фінансування, як правило, це компанії-лідери свого сектора, з чіткою бізнес-стратегією, прозорою структурою власності, що надають консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами. Останній критерій, до речі, – дуже поширена бізнес-практика, яка дозволяє порівняти ефективність компанії з аналогічними показниками компаній з інших країн, що значно полегшує процедуру отримання зовнішнього фінансування.

Таким чином, обліково-аналітичне забезпечення підприємства є одним із базовим критеріїв, на основі якого формуються прийняття рішення щодо майбутніх інвестицій з боку інвестора. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають проблемні питання, які виникають в обліку та заважають аграрним компаніям реалізовувати перспективні напрями залучення капіталу.